

MUSICAL PEDAGOGICS

Annual Scientific Edition of the
Greek Society for Music Education,
Vol. 10, 2012

Special issue for the G.S.M.E.'s 15th anniversary
Selected articles from the
International Journal of Music Education
translated into Greek

MUSICAL PEDAGOGICS

Greek Society for Music Education

ISME National Affiliate

127 Delfon Str., 54248, Thessaloniki.

Tel. / Fax: +30 2310 858658

email: info@eeme.gr

Web site: <http://www.eeme.gr>

MUSICAL PEDAGOGICS

*Annual Scientific Edition of the
Greek Society for Music Education*

ISSN 17901618

Vol. 10, 2012

Special issue for the G.S.M.E.'s 15th anniversary:
Selected articles from the *International Journal of Music Education*
translated into Greek

Editor: Costas Tsougras

Special issue editor: May Kokkidou

Desktop Publishing: Costas Tsougras

Cover Design: Christos Mitsakis

Musical Pedagogics is published yearly and distributed free
to all members of the Greek Society for Music Education.

The authors are responsible for the English texts.

Price: 15 €

© Greek Society for Music Education

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος της Μαίης Κοκκίδου, επιμελήτριας του ειδικού τεύχους	4
Πρόλογος της Wendy Sims	12
Julie Ballantyne: Διερευνώντας το σοκ της διδακτικής πράξης σε νεοδιόριστους Αυστραλούς εκπαιδευτικούς μουσικής: το αντίκτυπο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών	14
Kathryn Roulston: 'Δεν υπάρχει τέλος στη μάθηση': η διά βίου εκπαίδευση και ο χαρούμενος μαθητής	31
Elizabeth Cassidy Parker: Αποκαλύπτοντας τις φιλοσοφικές πεποιθήσεις εφήβων μελών χορωδίας σχετικά με τη μουσική εκτέλεση: μια ποιοτική έρευνα	50
Sharon Davies, Deborah Blair: Η δημοφιλής μουσική στην αμερικανική εκπαίδευση εκπαιδευτικών: Μια ματιά σε ένα πρόγραμμα διδακτικής μεθοδολογίας για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	68
Michael Webb: Αναθεωρώντας την ακρόαση: η «κουλτούρα των βιντεοκλίπ» και η δια-τροπική μάθηση στη μουσική τάξη	94

CONTENTS

Preface by May Kokkidou, special issue editor	4
Preface by Wendy Sims	12
Julie Ballantyne: Documenting praxis shock in early-career Australian music teachers: the impact of pre-service teacher education	14
Kathryn Roulston: 'There is no end to learning': Lifelong education and the joyful learner	31
Elizabeth Cassidy Parker: Uncovering adolescent choral singers' philosophical beliefs about music-making: A qualitative inquiry	50
Sharon Davies, Deborah Blair: Popular music in American teacher education: A glimpse into a secondary methods course	68
Michael Webb: Re viewing listening: 'Clip culture' and cross-modal learning in the music classroom	94

✎ Πρόλογος επιμελήτριας ειδικού τεύχους

Αυτός ο τόμος είναι μία ειδική έκδοση των *Μουσικοπαιδαγωγικών*. Αποτελεί μία συλλογή από επιλεγμένα άρθρα που δημοσιεύτηκαν –μετά από κρίση– στο επιστημονικό περιοδικό της ISME *International Journal of Music Education* ύστερα από συνεννόηση με την επικεφαλής της επιστημονικής επιτροπής, τη Wendy Sims. Η ανάγκη μιας τέτοιας έκδοσης κρίθηκε απαραίτητη για τρεις λόγους. Πρώτον, διότι θέλαμε να γιορτάσουμε με αυτόν τον τρόπο το γεγονός της πραγματοποίησης του 30ου Συνεδρίου της ISME στη Θεσσαλονίκη, τόσο με αυτούς που το έζησαν όσο και με εκείνους που δεν κατάφεραν να συμμετάσχουν. Δεύτερον, διότι θέλαμε να συνεισφέρουμε στην ενίσχυση της βιβλιογραφικής βάσης γνωρίζοντας πως η ελληνική βιβλιογραφία έχει αρκετό δρόμο ακόμα να διανύσει προκειμένου να εξασφαλίσει ένα βασικό και θεμελιώδες βιβλιογραφικό σώμα για τους Έλληνες μουσικοπαιδαγωγούς. Τρίτον, διότι οι σύγχρονες συνθήκες απαιτούν από όλους μας να είμαστε ενεργοί και ενήμεροι για τις νέες προοπτικές και θεωρήσεις στον κλάδο μας ώστε να μπορούμε να ανταποκριθούμε αποτελεσματικά στο έργο μας και να βοηθήσουμε τους μαθητές μας να δομήσουν μία δια βίου σχέση με τη μουσική.

Το κριτήριο για την επιλογή των άρθρων ήταν τα καινοτόμα στοιχεία τους – για την Ελλάδα αλλά και διεθνώς–, το ενδιαφέρον που μπορεί να παρουσιάζουν για τους Έλληνες εκπαιδευτικούς μουσικής όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης και ο συνδυασμός θεωρίας και πράξης. Ως προς τον τελευταίο άξονα, είναι αποδεδειγμένο πως όταν το θεωρητικό πλαίσιο συνδέεται με πρακτικές διαστάσεις, για εφαρμογή στη σχολική τάξη και σε άλλα πλαίσια μουσικής διδασκαλίας-μάθησης, αποκτά μία άλλη δυναμική ενώ αναδεικνύεται πολλαπλώς η συμβολή του στο πεδίο της μουσικής εκπαίδευσης. Αν και ο συγκεκριμένος τόμος δεν φιλοδοξεί –και δεν θα μπορούσε άλλωστε– να καλύψει τα πολλά και διαφορετικά πεδία της μουσικής εκπαίδευσης, ωστόσο κάθε άρθρο εμπίπτει σε άλλο πεδίο και πιστεύουμε ότι η ποικιλία είναι τέτοια που θα ανταποκριθεί σε κάποιες από τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εν ενεργεία και των μελλοντικών εκπαιδευτικών μουσικής.

Οι δυσκολίες σε ένα τέτοιο εγχείρημα ήταν πολλές. Κατ' αρχήν συναντήσαμε όρους που δεν είχαν χρησιμοποιηθεί στην ελληνική βιβλιογραφία. Η πρόκληση της απόδοσης αυτών των όρων στα ελληνικά ήταν μεγάλη και ελπίζουμε ότι ανταποκριθήκαμε με υπευθυνότητα και συνέπεια. Για κάθε τέτοια απόδοση απαιτήθηκε μία μικρή –ή και εκτενέστερη– έρευνα ώστε να διασφαλιστούν τα στοιχεία της ακρίβειας και της επιστημονικότητας στη μετάφραση. Ακόμα, έπρεπε να διαχειριστούμε το προσωπικό ύφος κάθε συγγραφέα και να σεβαστούμε την ιδιαιτερότητά του στο σιλ σκέψης και γραφής. Τέλος, έπρεπε να αναφερθούμε σε συνθήκες και όρους που δεν υπάρχουν ισοδύναμά τους στην ελληνική πραγματικότητα. Για αυτή την περίπτωση, προτιμήθηκαν οι σημειώσεις στο κάτω

μέρος της σελίδας με τις ανάλογες διευκρινίσεις είτε από τις μεταφράστριες είτε από την επιμελήτρια του τόμου.

Τα άρθρα που περιλαμβάνονται στην ειδική αυτή έκδοση είναι: «Διερευνώντας το σοκ της διδακτικής πράξης σε νεοδιόριστους Αυστραλούς εκπαιδευτικούς μουσικής: το αντίκτυπο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών» της Julie Ballantyne· «'Δεν υπάρχει τέλος στη μάθηση': η δια βίου εκπαίδευση και ο χαρούμενος μαθητής» της Kathryn Roulston· «Αποκαλύπτοντας τις φιλοσοφικές πεποιθήσεις εφήβων μελών χορωδίας σχετικά με τη μουσική εκτέλεση: μια ποιοτική έρευνα» της Elizabeth Cassidy Parker· «Η δημοφιλής μουσική στην αμερικανική εκπαίδευση εκπαιδευτικών: Μια ματιά σε ένα πρόγραμμα διδακτικής μεθοδολογίας για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση» των Sharon G. Davis και Deborah V. Blair· «Αναθεωρώντας την ακρόαση: η 'κουλτούρα των βιντεοκλίπ' και η δια-τροπική μάθηση στη μουσική τάξη» του Michael Webb.

Στο άρθρο της «Διερευνώντας το σοκ της διδακτικής πράξης σε νεοδιόριστους Αυστραλούς εκπαιδευτικούς μουσικής: το αντίκτυπο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών» η Julie Ballantyne εξετάζει πολύπλευρα οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί μουσικής, ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Η απόσταση που υπάρχει ανάμεσα στις αρχικές προσδοκίες των εκπαιδευτικών για τη σχολική ζωή και στη διδακτική πραγματικότητα ορίζεται και μελετάται ως το «σοκ της διδακτικής πράξης». Όταν οι προσδοκίες των νέων εκπαιδευτικών σχετικά με τη διδακτική πράξη διαψεύδονται, τότε οι εκπαιδευτικοί έχουν την τάση να επικεντρώνονται σε ζητήματα επιβίωσης παρά στην προσπάθειά τους για βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας τους. Από την έρευνα της Ballantyne φαίνεται πως οι νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί μουσικής θυμούνται τις αρχικές διδακτικές τους εμπειρίες στο σχολείο ως μία περίοδο ανάμεσα στο «βυθίζομαι» και στο «καταφέρνω να επιπλεύσω», καθώς επίσης και την αίσθηση πως είχαν γίνει «άνθρωποι-ορχήστρα». Ακόμα, κάνουν αναφορά στο αίσθημα της απομόνωσης και στις πολλαπλές ευθύνες που επωμίζονται.

Τι συμβαίνει με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών μουσικής; Πώς επηρεάζει το διδακτικό έργο των εκπαιδευτικών μουσικής στο σχολείο; Γιατί η πανεπιστημιακή εκπαίδευση των εκπαιδευτικών μουσικής δεν καταφέρνει να τους προετοιμάσει κατάλληλα, να τους οπλίσει με τις απαραίτητες δεξιότητες για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σχολικής διδασκαλίας; Αυτά είναι, μεταξύ άλλων, τα βασικά ερωτήματα στα οποία αναζήτησε απαντήσεις η συγκεκριμένη έρευνα.

Συνοπτικά, η συγγραφέας οραματίζεται τη λύση του προβλήματος στην ποιότητα και την έκταση της πρακτικής άσκησης των μελλοντικών εκπαιδευτικών μουσικής, στη σύνδεση μεταξύ θεωρίας και πράξης κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, στη συστηματική συμβουλευτική στήριξη των εκπαιδευτικών και στα προγράμματα δια βίου μάθησης. Στο τέλος του άρθρου, παρατίθενται

προτάσεις για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών ώστε οι νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί να μπορούν διαχειρίζονται το σοκ της διδακτικής πράξης.

Στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών μουσικής που συμμετείχαν στην έρευνα της Ballantyne είναι σχεδόν βέβαιο ότι ο καθένας από εμάς θα βρει ένα κομμάτι του εαυτού του. Και μάλλον θα νιώσουμε λιγότερο μόνοι αφού πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στην Ελλάδα είναι κοινά με αυτά που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί μουσικής στην «προηγμένη» Αυστραλία. Επίσης, είναι αξιοσημείωτο πως πολλοί εκπαιδευτικοί μουσικής που μετρούν πλέον αρκετά χρόνια διδασκαλίας στη σχολική τάξη συνεχίζουν να βιώνουν τις ίδιες δυσκολίες. Αυτό συμβαίνει διότι οι πρώτες διδακτικές εμπειρίες ενός εκπαιδευτικού είναι ζωτικής σημασίας και επηρεάζουν με ποικίλους τρόπους τη στάση που θα κρατήσει απέναντι στη διδακτική πράξη. Με άλλα λόγια, τα πρώτα χρόνια του εκπαιδευτικού στη σχολική τάξη διαμορφώνουν την μετέπειτα επαγγελματική ταυτότητά του και τις διδακτικές του πρακτικές. Ωστόσο, ας μην ξεχνάμε πως η συνειδητοποίηση ενός προβλήματος είναι το πρώτο βήμα για τη λύση του. Και, ίσως, αυτό το άρθρο να μας οδηγήσει σε ένα επίπεδο συνειδητοποίησης, που όλοι ανεξαιρέτως το έχουμε ανάγκη.

Το άρθρο της Kathryn Roulston «'Δεν υπάρχει τέλος στη μάθηση': η δια βίου εκπαίδευση και ο χαρούμενος μαθητής» διαπραγματεύεται το ζήτημα της μουσικής διδασκαλίας σε ενήλικες και αυτό της δια βίου μουσικής μάθησης και εκπαίδευσης. Στόχος της Roulston είναι να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς μουσικής να διευρύνουν τους ορίζοντές τους αναφορικά με την ταυτότητα των ενήλικων μαθητών μουσικής και να τους εξοικειώσει με τους τρόπους με τους οποίους οι ενήλικες αντιλαμβάνονται τη διαδικασία της μουσικής μάθησης και, εν γένει, της μάθησης. Στο άρθρο της αναφέρεται ειδικότερα στους λόγους που οι ενήλικοι ξεκινούν μαθήματα μουσικής, στις διαφορές ανάμεσα στη διδασκαλία σε παιδιά και στη διδασκαλία σε ενήλικες, στο ζήτημα της σωματικότητας στη μάθηση και σε μη-δυτικές θεωρήσεις για τη μάθηση και τη γνώση κατά την ενήλικη ζωή. Τέλος, προτείνει ιδέες για το πώς οι εκπαιδευτικοί μουσικής θα μπορούσαν να διδάξουν σε ενήλικες με τρόπους που προάγουν την δια βίου μάθηση ως μία διαδικασία χαράς.

Σε μία συγκριτική εξέταση της μάθησης κατά την παιδική ηλικία και της ενήλικης μάθησης, γίνεται φανερό ότι ο ενήλικας-μαθητής διαφέρει σημαντικά από το παιδί-μαθητή. Ο ενήλικας φέρνει στη διαδικασία της εκμάθησης μουσικής ένα σώμα γνώσεων και εμπειριών από μια ολόκληρη ζωή κάτι που πρέπει να αξιοποιηθεί από τους διδάσκοντες. Τα κίνητρα για τη μελέτη μπορεί να αναζωπυρώνονται και να διατηρούνται μέσα από ένα ρεπερτόριο αγαπημένων μουσικών κομματιών. Ακόμα, η έρευνα στην εκπαίδευση ενηλίκων έχει δείξει ότι ο ρυθμός ενός μαθήματος, το νόημα μιας δραστηριότητας και τα κίνητρα για τη μάθηση είναι τρεις παράγοντες που επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την εκπαίδευση των ενηλίκων. Οι εκπαιδευτικοί μουσικής που διδάσκουν σε ενήλικες

μαθητές έχουν τη δυνατότητα όχι μόνο να τους βοηθήσουν να επιτύχουν τους μαθησιακούς τους στόχους αλλά και να τους παρακινήσουν να εκφραστούν ως δημιουργοί, ερμηνευτές και ως ακροατήριο που γνωρίζει πώς να εκτιμά την τέχνη.

Αυτό που μπορεί γενικότερα να θεωρηθεί ως πλεονέκτημα του εν λόγω άρθρου είναι πως πολλά από τα ζητήματα στα οποία επικεντρώνεται ξεφεύγουν από το στενό πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων και παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη μουσική διδασκαλία-μάθηση σε ποικίλα πλαίσια. Τέτοια είναι τα ζητήματα των κινήτρων και της διατήρησης του ενδιαφέροντος του μαθητή, της εξατομίκευσης της μάθησης, της σύνδεσης της διδασκαλίας-μάθησης με την πραγματική ζωή, της σημασίας της μάθησης σε μη-τυπικά πλαίσια, της αξίας της συλλογικής μάθησης και της μάθησης με νόημα. Επιπροσθέτως, προσεγγίζοντας και εξετάζοντας τη μουσική διδασκαλία-μάθηση στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων μπορεί κάποιος να αναρωτηθεί για τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στη διδασκαλία σε παιδιά και τη διδασκαλία σε ενήλικες και να εντοπίσει θεμελιώδη χαρακτηριστικά και για τις δύο περιπτώσεις.

Η Elizabeth Cassidy Parker στο άρθρο της «Αποκαλύπτοντας τις φιλοσοφικές πεποιθήσεις εφήβων μελών χορωδίας σχετικά με τη μουσική εκτέλεση: μια ποιοτική έρευνα» ρίχνει φως, με άκρως φιλοσοφική διάθεση, στη σχέση των εφήβων με τη μουσική, μέσα από την εμπειρία της συμμετοχής τους σε ένα χορωδιακό σύνολο. Η συστηματική διερεύνηση των μουσικών εμπειριών των εφήβων μπορεί –σύμφωνα με την ερευνήτρια– να επηρεάσει την προσέγγισή μας για τη μουσική διδασκαλία, να μας βοηθήσει να εντοπίσουμε νέους τρόπους για την εμπλοκή των εφήβων στη μουσική και να οριοθετήσει εκ νέου το πλαίσιο της μουσικής διδασκαλίας και μάθησης.

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης εστίασαν στη διερεύνηση: (1) των πεποιθήσεων των εφήβων σχετικά με τη μουσική και το ρόλο της μουσικής στη ζωή τους, (2) του τρόπου με τον οποίο οι έφηβοι περιγράφουν την εμπειρία της μουσικής εκτέλεσης, και (3) του τρόπου με τον οποίο οι φιλοσοφικές πεποιθήσεις των εφήβων αντανακλούν, προκαλούν και/ή διασαφηνίζουν κυρίαρχες ιδέες στο πλαίσιο της φιλοσοφίας της μουσικής. Από την ανάλυση των συνεντεύξεων με τους έφηβους αναδύθηκαν τέσσερα ζητήματα: (1) η μουσική εκτέλεση ως ταυτόχρονη συναισθηματική εμπειρία για τους συμμετέχοντες (2) η μουσική γνώση ως διαπροσωπική γνώση (3) η μουσική έκφραση ως συναισθηματική έκφραση και (4) η μουσική εκτέλεση ως διαφώτιση.

Από τις απαντήσεις των εφήβων φαίνεται ότι η συμμετοχή σε ένα χορωδιακό σύνολο τους δημιουργεί αισθήματα «μουσικής ανάτασης» (ενθουσιασμός, πληρότητα, συγκίνηση) και αποτελεί πεδίο για τη δημιουργία συναισθημάτων και τη συναισθηματική έκφραση (π.χ., αίσθημα ηρεμίας, η μουσική εκτέλεση ως «αντίδοτο» στην κακή διάθεση). Ακόμα, μέσα από τέτοιες εμπειρίες αναπτύσσεται η διαπροσωπική γνώση –επαφή, γνωριμία και επικοινωνία με άλλα άτομα, διαμόρφωση στενών διαπροσωπικών σχέσεων, καλλιέργεια της ομαδικότητας, της

συνεργατικότητας και της αλληλοϋποστήριξης– αλλά και η προσωπική ανάπτυξη: αισθήματα σιγουριάς και αυτοπεποίθησης, αίσθημα ότι «γίνεσαι αποδεκτός», καλλιέργεια της φαντασίας, συνειδητοποίηση των πεποιθήσεών τους, ανάπτυξη νέων τρόπων κατανόησης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας της Elizabeth Cassidy Parker μας υπενθυμίζουν τη δύναμη της μουσικής και ότι η μουσική έχει –ή μπορεί να έχει– ένα σημαντικό ρόλο στις ζωές των μαθητών μας. Ακόμα, επιβεβαιώνουν ότι η συμμετοχή σε μία μουσική παράσταση μπορεί να είναι «εμπειρία ζωής», να σημαδέψει τις στάσεις και τις μελλοντικές επιλογές των μαθητών μας με καθοριστικό τρόπο. Υπό αυτό το πρίσμα, η «αγγαρεία» της χορωδίας μεταλλάσσεται σε φιλοσοφική εμπειρία, σε εμπειρία ανακάλυψης του εαυτού και του κόσμου. Με τα λόγια της ερευνήτριας «Όταν τα άτομα συμμετέχουν με «όλο τους το είναι» στη μουσική εκτέλεση έρχονται σε ενότητα τόσο με τη μουσική όσο και με την ίδια την εμπειρία και αυτό έχει ως αποτέλεσμα το αίσθημα της ικανοποίησης και της πληρότητας». Αυτό δείχνει πως το έργο του εκπαιδευτικού μουσικής μπορεί να ξεπεράσει τα όρια της σχολικής τάξης και να φτάσει μέχρι τα ζητούμενα της αυτογνωσίας και της αυτο-ανάπτυξης.

Στο άρθρο των Sharon G. Davis και Deborah V. Blair «Η δημοφιλής μουσική στην αμερικανική εκπαίδευση εκπαιδευτικών: Μια ματιά σε ένα πρόγραμμα διδακτικής μεθοδολογίας για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση» ο βασικός προβληματισμός είναι διττός: με ποιους όρους μπορούμε να εντάξουμε τη δημοφιλή μουσική στη σχολική τάξη; πώς μπορούμε να προετοιμάσουμε τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς ώστε να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στο εγχείρημα της χρήσης της δημοφιλούς μουσικής στη σχολική τάξη; Κατά τη διερεύνηση των απαντήσεων στα ως άνω ερωτήματα οι συγγραφείς αναδεικνύουν τα ζητήματα της μάθησης σε άτυπο πλαίσιο, της σημασίας του δημοκρατικού χαρακτήρα των διαδικασιών (π.χ., συζήτηση, αναθεώρηση ιδεών, κλίμα εμπιστοσύνης) και της διαχείρισης των εμποδίων και των δυσκολιών που προκύπτουν προς όφελος της συνειδητοποίησης της εμπειρίας.

Γιατί τέτοιο ενδιαφέρον για την ένταξη της δημοφιλούς μουσικής στο σχολείο; Οι συγγραφείς απαντούν ως εξής: «Οι μαθητές μας είναι μουσικά ενταγμένοι στον πολιτισμό μέσα από τα στίλ και τις πρακτικές της δημοφιλούς μουσικής στην καθημερινή ζωή τους. Η πληθώρα της χρήσης της δημοφιλούς μουσικής στην κοινωνία μας αιτιολογεί τη μελέτη της στη μουσική εκπαίδευση. (...) Η χρήση της δημοφιλούς μουσικής μπορεί να προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να αναπτύξουμε παιδαγωγικές σχέσεις με τους μαθητές μας με σεβασμό στις μουσικές αξίες και τις διαδρομές τους, αναγνωρίζοντας το ρόλο που παίζει η μουσική στην ανάπτυξη των προσωπικών τους ταυτοτήτων και παρέχοντας ένα πλούσιο μουσικό πλαίσιο για την ενίσχυση της μουσικής κατανόησης.».

Το άρθρο ξεκινά με μία συνοπτική θεώρηση για την έννοια της δημοφιλούς μουσικής –ορισμός, ειδολογικά χαρακτηριστικά, όροι παραγωγής, μετάδοσης και

πρόσληψης– και συνεχίζει με τις πολιτισμικές πρακτικές της δημοφιλούς μουσικής: το στοιχείο του εφήμερου και του επίκαιρου, η σχέση της δημοφιλούς μουσικής με τις εμπειρίες μιας κοινωνικής ομάδας, η πλάνη της θεώρησης της δημοφιλούς μουσικής ως εμπορικό προϊόν και μόνο. Ακολουθεί μία σύντομη αναφορά στη δόμηση και τη μετεξέλιξη της μουσικής ταυτότητας του ατόμου σε σχέση με τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και μετά εισερχόμαστε στο φλέγον ζήτημα της χρήσης της δημοφιλούς μουσικής στη σχολική τάξη. Το εν λόγω ζήτημα προσεγγίζεται πολυδιάστατα: αναφορικά με τις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών, τις στάσεις τους απέναντι στην «εισβολή» στον προσωπικό μουσικό τους χώρο, τον έλεγχο της επιλογής της μουσικής σε ένα κοινωνικό πλαίσιο που σύμφωνα με την DeNora είναι μία μορφή *κοινωνικής δύναμης*.

Η δεύτερη εκ των συγγραφέων, η Deborah V. Blair, περιγράφει αναλυτικά όλη τη διαδικασία της προσπάθειάς της να φέρει τους φοιτητές της σε επαφή με τις άτυπες διαδικασίες μουσικής διδασκαλίας-μάθησης, να προκαλέσει μία αλλαγή στη στάση τους αναφορικά με την ένταξη της δημοφιλούς μουσικής στη σχολική τάξη και να προτείνει τη δημοφιλή μουσική ως εφικτή προοπτική για το σχεδιασμό των μαθημάτων στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης των φοιτητών. Εστιάζει ιδιαίτερα στο αίσθημα αβεβαιότητας –εκνευρισμός, εντάσεις, ανασφάλεια, αίσθημα ανεπάρκειας– κατά τη διαδικασία, το οποίο αποτιμά ως αναγκαίο και γόνιμο για την επίτευξη των στόχων. Το αίσθημα αβεβαιότητας, με την προϋπόθεση ότι αναπτύσσεται σε συλλογικές διαδικασίες μάθησης όπου επικρατεί κλίμα αλληλοϋποστήριξης και εμπιστοσύνης, είναι καταλυτικό ώστε τελικά οι μαθητές να «βρουν την άκρη» σε προσωπικό και μουσικό επίπεδο και να δομήσουν την δική τους κατανόηση με τρόπους που θα έχουν νόημα για τους ίδιους. Ακόμα, αποτελεί ένα κριτήριο για το βαθμό καθοδήγησης και στήριξης που θα δοθεί στους μαθητές.

Για την ένταξη της δημοφιλούς μουσικής, τόσο στα πανεπιστημιακά μαθήματα όσο και στο σχολείο, οι συγγραφείς θέτουν τρεις προϋποθέσεις: τις εμπειρίες με νόημα, τις αυθεντικές περιστάσεις διδασκαλίας-μάθησης και τις άτυπες διαδικασίες μάθησης. Ως άτυπες διαδικασίες εννοούνται αυτές που επικρατούν στην παραγωγή και διάδοση της παραδοσιακής μουσικής και είναι κυρίως ακουστικές/προφορικές. Η διαδικασία της ακουστικής ανάλυσης μπορεί να βοηθήσει τους σπουδαστές να βρουν ένα συνδετικό κρίκο με τις σπουδές τους και το γνωστικό τους υπόβαθρο, να αποτελέσει μία πραγματική «πύλη εισόδου» για τις δικές τους γνώσεις και εμπειρίες για τη μουσική και το μουσικό νόημα. Επιπλέον, δίνεται ξεχωριστή σημασία στη γνώση των μουσικών προτιμήσεων των σπουδαστών από τους διδάσκοντες. Παρόλο που είναι μια ενίοτε χρονοβόρα διαδικασία, αξίζει τον κόπο καθώς οι γόνιμες συζητήσεις για τις διαφορές στις μουσικές προτιμήσεις και τη σημασία του σεβασμού των διαφορών αυτών μπορούν να βοηθήσουν τους σπουδαστές να μάθουν πώς να διαχειρίζονται και να αποδέχονται αυτές τις διαφορές.

Αυτό που ξεχωρίζει το παρόν άρθρο από πολλά άλλα που έχουν γραφτεί για τη σχέση της δημοφιλούς μουσικής με το μάθημα της μουσικής στο σχολείο είναι ότι το θεωρητικό και εμπειρικό του υπόβαθρο συνδέει την εκπαίδευση εκπαιδευτικών –μέσα από τις εμπειρίες των φοιτητών και των διδασκόντων– με τη σχολική πραγματικότητα αλλά και με την καθημερινή ζωή. Ακόμα, οι πίνακες με τις αναλύσεις για το κομμάτι ‘Day Tripper’ των Beatles και το παράδειγμα με το σχέδιο μαθήματος από μία φοιτήτρια θα βοηθήσουν τους αναγνώστες να συλλάβουν με απτό τρόπο την πρόταση των Davis και Blair.

Η ανάγκη του οπτικού-ακουστικού γραμματισμού είναι ένα επίκαιρο ζήτημα που έχει αναδυθεί μόλις την τελευταία δεκαπενταετία. Το άρθρο του Michael Webb «Αναθεωρώντας την ακρόαση: η 'κουλτούρα των βιντεοκλίπ' και η δια-τροπική μάθηση στη μουσική τάξη» προσδίδει μία καινούρια διάσταση στην εν λόγω συζήτηση και μας συστήνει μία νέα και πολύ ενδιαφέρουσα προοπτική για τον εμπλουτισμό των μαθημάτων μας με οπτικοακουστικό υλικό. Παρόλο που οι μαθητές μας φαίνονται εξοικειωμένοι με την κουλτούρα των βιντεοκλίπ, κανένας μέχρι τώρα δεν τους έχει δείξει έναν τρόπο να προσεγγίσουν αυτό το υλικό προς όφελος της μουσικής μάθησης, κανένας δεν τους έχει βοηθήσει να γίνουν κριτικοί θεατές-ακροατές. Η ελκυστικότητα του υλικού, η συγγενειά του με την καθημερινότητα των μαθητών μας και ο εγγενής πλούτος του το καθιστούν καθόλα κατάλληλο για να ενταχθεί στο πρόγραμμα σπουδών μουσικής. Επιπροσθέτως, ο τρόπος που το διαχειρίζεται ο συγγραφέας του άρθρου διασφαλίζει τις μουσικοπαιδαγωγικές αρχές που θεωρούνται θεμελιώδεις για το πεδίο μας.

Η πραγματική έκρηξη των τελευταίων ετών της δημιουργικής συνεύρεσης του ήχου, της μουσικής και της κινούμενης εικόνας δείχνει πως η κουλτούρα των βιντεοκλίπ θα μας απασχολήσει σοβαρά στο μέλλον. Με αφετηρία την ακρόαση στη σχολική τάξη, ο στόχος του άρθρου του Webb είναι να αναζητήσει την ολοκληρωμένη μουσική εμπειρία της μουσικής μέσα από τις πτυχές της «κουλτούρας των βιντεοκλίπ» που σχετίζονται με ιστοχώρους ανταλλαγής βιντεοκλίπ, όπως το YouTube. Το άρθρο ξεκινά με ένα εισαγωγικό θεωρητικό και αναλυτικό πλαίσιο για τη μελέτη συγκεκριμένων μορφών κινούμενων εικόνων στη σχολική τάξη, των «βιντεοκλίπ δια-τροπικής ακρόασης» (cross-modal listening clip ή CLC). Στο δεύτερο μέρος, προτείνονται πρακτικές εφαρμογές με βιντεοκλίπ: πρότυπες αναλύσεις από ποικίλες περιπτώσεις βιντεοκλίπ δια-τροπικής ακρόασης ως προτάσεις για την προετοιμασία της ένταξης της μελέτης των βιντεοκλίπ στις διαδικασίες μουσικής μάθησης στη σχολική τάξη.

Η ανάγνωση του άρθρου έχει, κατά κάποιο τρόπο, εργαστηριακό χαρακτήρα. Σε αρκετά σημεία, η ροή της αφήγησης διακόπτεται και ο συγγραφέας μάς προτρέπει να πάμε μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή μας, να πληκτρολογήσουμε τη διεύθυνση και να μοιραστούμε μαζί του το ταξίδι ανάλυσης και ερμηνείας επιλεγμένων βιντεοκλίπ. Συνεπώς, οι αναγνώστες αυτού του άρθρου είναι καλό να διαθέσουν κάποιο χρόνο για να δουν και να ακούσουν –ως

θεατές-ακροατές όπως μας θέλει ο συγγραφέας– παραδείγματα CLCs βιντεοκλίπ. Με αυτόν τον τρόπο θα διαπιστώσουν ίδιοι όμμασι ότι η πρόταση του Michael Webb (μουσικά-οπτικά παραδείγματα, θεωρητική στήριξη, διαδικασίες, διδακτικό πλαίσιο, εφαρμογές) έχει πολλά πλεονεκτήματα για την ένταξη της στη σχολική τάξη, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Επιπροσθέτως, η επιμελήτρια του τεύχους πραγματοποίησε συμπληρωματική έρευνα στον κόσμο του YouTube προκειμένου να αναλύσει η ίδια τα προτεινόμενα βιντεοκλίπ και να εμπλουτίσει το κείμενο με συγκεκριμένες διευθύνσεις ιστοσελίδων. Να σημειώσουμε εδώ πως στη βιβλιογραφία παρατίθενται περισσότερες διευθύνσεις ιστοχώρων και ότι το γλωσσάρι στο Παράρτημα Ι βοηθά ακόμα και όσους δεν έχουν καμία πρότερη επαφή με την ορολογία αυτού του πεδίου να κατανοήσουν τους όρους και, κατά συνέπεια, το περιεχόμενο του άρθρου.

Ελπίζουμε ότι αυτός ο τόμος των Μουσικοπαιδαγωγικών θα σας προσφέρει ευκαιρίες για νέες εμπειρίες στη σχολική τάξη και για τον εμπλουτισμό των προσωπικών σας πρακτικών στη μουσική διδασκαλία-μάθηση. Τα περισσότερα από τα άρθρα αυτού του τόμου δίνουν ερεθίσματα και ιδέες για εφαρμογές σε διάφορα πλαίσια μουσικής διδασκαλίας-μάθησης. Για κάθε προτεινόμενη εφαρμογή, είναι καλό οι εκπαιδευτικοί μουσικής να προβληματιστούν σχετικά με τους απώτερους στόχους τους αλλά, πάνω από όλα, να βρουν χρόνο για να στοχαστούν επί των προσωπικών τους πεποιθήσεων και των πρακτικών τους, σε σχέση με τις εμπειρίες τους και το έργο τους. Κανένας εκπαιδευτικός δεν είναι – και δεν πρέπει να είναι– «κομιστής» ιδεών και πρακτικών που δεν βρίσκει τον ίδιο του τον εαυτό μέσα σε αυτές. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μιας νέας γνωστικής ενότητας είναι ένα εγχείρημα που αν δεν το πιστέψει ο ίδιος ο εκπαιδευτικός, αν δεν «επενδύσει» σε αυτό –προσωπικό χρόνο, έρευνα, σκέψεις αναφορικά με τη συμβολή του στη μάθηση των μαθητών– ίσως δεν θα οδηγήσει στα αναμενόμενα αποτελέσματα. Το ζήτημα δεν είναι να βρούμε απλά «έξυπνες» ιδέες για να «καλύψουμε» μια ώρα διδασκαλίας· το ζήτημα είναι να νιώσουν οι μαθητές μας τη χαρά της μουσικής, να συνδέουν το μάθημα της μουσικής με την καθημερινότητά τους και να επιδιώκουν τη δια βίου μουσική εμπειρία και μάθηση.

Η επιμελήτρια της έκδοσης
Δρ. Μαίη Κοκκίδου
μουσικοπαιδαγωγός

Τα μέλη της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση απέδειξαν την υπέροχη φιλοξενία και συνεργασία τους μέσα από τη θεαματική επιτυχία του 30^{ου} Παγκοσμίου Συνεδρίου της Διεθνούς Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (ISME), που πραγματοποιήθηκε από τις 15 ως τις 20 Ιουλίου 2012 στην υπέροχη, ιστορική πόλη της Θεσσαλονίκης. Ήταν ένα τεράστιο εγχείρημα και χρειάστηκαν περισσότερα από τέσσερα χρόνια αφοσίωσης και δέσμευσης από πολλούς Έλληνες μουσικοπαιδαγωγούς, κάτω από την ηρωική και άγρυπνη καθοδήγηση του Πολύβιου Ανδρούτσου, Προέδρου της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, καθώς και του Εκτελεστικού Συμβουλίου της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου.

Πολλά μέλη της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση ξόδεψαν άπειρες ώρες για τη διοργάνωση του συνεδρίου, για να προετοιμάσουν τους χώρους για τις εισηγήσεις, τα πόστερ, τις συναυλίες και τις πρόβες, για να αξιολογήσουν εκατοντάδες εισηγήσεις και αμέτρητες ηχογραφήσεις μουσικών σχημάτων, για να επιμεληθούν το βιβλίο με το πολυσύνθετο πρόγραμμα του συνεδρίου, το βιβλίο των περιλήψεων καθώς και το βιβλίο με τα προγράμματα των συναυλιών και το CD Rom με τα πρακτικά του Συνεδρίου, για να συσπειρώσουν τους εθελοντές και να προσκαλέσουν τους επίτιμους ομιλητές..., αυτή η λίστα μοιάζει ατελείωτη! Η σκληρή δουλειά απέδωσε καρπούς και οι συνέδροι είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν ένα συναρπαστικό πρόγραμμα παρουσιάσεων στην ολομέλεια των συνέδρων, εισηγήσεις που αφορούσαν σχεδόν σε κάθε πεδίο της μουσικής εκπαίδευσης και μια ευρεία γκάμα μουσικών από όλα τα μέρη του κόσμου. Οι διεθνείς συνέδροι ενθουσιάστηκαν με την ελληνική μουσική, παραδοσιακή και σύγχρονη, με τους πολλούς ταλαντούχους ερμηνευτές που συμμετείχαν στην Τελετή Έναρξης, στην υπέροχη βραδιά Ελληνικής Μουσικής που κατέληξε στην παραλία καθώς και με όσους κατάφεραν να μας συγκινήσουν μέσα από το τραγούδι τους στην Τελετή Λήξης και μας οδήγησαν ομαλά στο τέλος του Συνεδρίου. Οι εθελοντές, που ήταν πάντα χαμογελαστοί, απαντούσαν πρόθυμα σε ερωτήσεις και έδιναν υπομονετικά οδηγίες, έδειξαν σε όλα τα μέλη της ISME από όλο τον κόσμο πως η Ε.Ε.Μ.Ε. αποτελεί μια υπέροχη ομάδα από αφοσιωμένους μουσικοπαιδαγωγούς.

Αναμφισβήτητα, το συνέδριο χάρισε μια αξέχαστη εμπειρία σε όλους τους συνέδρους, που επέστρεψαν στα σπίτια τους με τις υπέροχες αναμνήσεις της ζεστής, φιλικής ατμόσφαιρας, καθώς και της ενθουσιώδους ψυχής των Ελλήνων οικοδεσποτών. Εκ μέρους των επισκεπτών από όλο τον κόσμο, θέλω να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη μου σε όλους όσοι βοήθησαν στο Συνέδριο της ISME 2012, ένα συνέδριο που έδειξε τη δύναμη τόσο της Ε.Ε.Μ.Ε. όσο και της μουσικής εκπαίδευσης και των μουσικοπαιδαγωγών της χώρας σας.

Σαν να μην ήταν αρκετή η καταπληκτική ομαδική δουλειά και αφοσίωση που επέδειξαν τα ηγετικά στελέχη της Ε.Ε.Μ.Ε., μέσα από την θαυμάσια διοργάνωση

του συνεδρίου, επέκτειναν την παραδειγματική φιλοξενία και ενδυνάμωσαν ακόμη περισσότερο το πνεύμα συνεργασίας με την ISME, ζητώντας άδεια να δημοσιευθεί αυτό το ειδικό τεύχος του περιοδικού *Μουσικοπαιδαγωγικά* με επιλεγμένα άρθρα από το περιοδικό της ISME, *International Journal of Music Education (IJME)*, μεταφρασμένα στα ελληνικά από εθελοντές της Ε.Ε.Μ.Ε. Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εκδόσεων της ISME, αποδέχτηκα με μεγάλη χαρά την πρόταση να βοηθήσω την επιμελήτρια αυτής της ειδικής έκδοσης Μαίη Κοκκίδου καθώς και τον τακτικό επιμελητή του περιοδικού Κώστα Τσούγκρα, εξασφαλίζοντας τις αναγκαίες άδειες έκδοσης. Η επιλογή των άρθρων από το περιοδικό *IJME* παρουσιάζει το ευρύ θεματικό φάσμα των άρθρων που περιλαμβάνονται στο περιοδικό της ISME. Όλα τα εγγεγραμμένα μέλη της ISME λαμβάνουν τέσσερα τεύχη του περιοδικού *IJME* κάθε χρόνο και έχουν πρόσβαση στην ηλεκτρονική βάση του περιοδικού, στη διεύθυνση <http://ijm.sagepub.com/>. Ελπίζουμε ότι η μελέτη των άρθρων που συμπεριλαμβάνονται στο παρόν τεύχος θα εμπνεύσει και θα παροτρύνει τους αναγνώστες να διερευνήσουν πόσα μπορεί να τους προσφέρει το περιοδικό *IJME* και να ανακαλύψουν πως το *IJME* μπορεί να αποτελέσει ένα πολύτιμο μέσο επικοινωνίας μεταξύ των μελών και της ISME, πέραν των συνεδρίων και των γεωγραφικών ορίων.

Wendy L. Sims
University of Missouri, USA
Επικεφαλής της Επιτροπής Εκδόσεων της ISME (2000-2012)
Μετάφραση: Κλειώ Παπαδιά